

Hlavní rysy francouzského pravopisu, související s jeho historickým charakterem, se projevují takto:

1. táž hláška je vyjadřována různými písmeny nebo jejich skupinami (spřezkami), např. hláška [s] ve slovech: *service, cesser, descendre, leçon, six, nation, démocratie*; hláška [o] ve slovech: *mot, auto, beau, côte* apod.;

2. totéž písmeno nebo táž spřezka představuje různé hlásky, např. písmeno *t* ve slovech: *tête, diplomate* [diplomasil];

3. táž skupina písmen označuje buď hlásku jedinou, např. *scène* [sen], *descendre* [desá:dr], *ligne* [lin], nebo naopak skupinu samostatných hlásek, např. *discuter* [diskütet], *diagnostic* [djaɲostik];

4. některá písmena, zvláště koncová, mají pouze funkci pravopisnou, kdežto ve výslovnosti jsou „němá“, např.: *Qu'est-ce qu'elles font tout le temps?* [keskelfõtülá?];

5. některá písmena jsou někdy „němá“, jindy se vyslovují, což závisí: — na jejich pozici ve slově, ve slovním spojení nebo ve větě, např. *temps* — *température; autonome* [otom] — *autonnal* [otom(n)nal]; *chef* [šef] — *chef-lieu* [šefijö]; *chef-d'œuvre* [šedö:vr]; *nous sommes tous* [fus] — *tous les deux* [tulədö]; *ils ont oublié* [ilöz] — *ont-ils oublié?* [ötülübijé];

— na slovním druhu nebo funkci ve větě, např. *Quand arrivera-t-il?* [käarivratil?] — *Quand il arrivera, je le lui remètrai.* [käarivarira ...]

— na styku řeči, na jejím spádu, popř. na důrazu a celkové její modulaci.

Pozn. 1. Delka samohlásek se ve francouzském pravopise neoznačuje (viz 10). Samohlásková znaménka (akcenty) slouží k označování kvality samohlásek z hlediska jejich zvrženosti a otevřenosti, popř. k odlišení jejich grafické podoby, např. *où* — *ou*, *là* — *la*, *du* — *du* aj. 2. Češtiny užívá celkem 42 grafických znaků (26 písmen, 1 spřezku, 15 písmen s rozlišovacími znaménky — tj. čárkou, kroužkem nebo háčkem). Francouzský pravopis potřebuje více než trojnásobný počet grafemů nebo jejich kombinací: 26 jednoduchých písmen, 13 písmen s rozlišovacími znaménky (tj. se znaménkem ostrým, tupým a lomeným, např. *êlève, être, s* rozlucněkem, např. *naïf, s* háčkem pod *e*, např. *façon*) a více než 50 spřezek tvořených dvěma nebo třemi písmeny, z nichž mnohé jsou navíc kombinovány s rozlišovacími znaménky.

3. Ke složitosti přispívá i nedůslednost v psaní zdvojených souhlásek (stov. *aggraver* — *agrandir*), pravopisných znamének (stov. *crème* — *crémierie*), jakož i zachovávání písmen nemajících vliv na výslovnost, např. *contadmirer* [kódanž], *aller* [alé], *donner* [donž] aj. K zvláštnostem patří i užívání velkých písmen k rozlišování významu slov, např. *état* (*stan*) — *Etat* (*stát*), *église* (*kostel*) — *Eglise* (*církev*) aj.

4. Pravopisná norma, nad níž bdi od svého založení (v r. 1635) Francouzská akademie, se zakládá na dvou hlavních zásadách: pravopis má jednak vyjadřovat původ slov, a tím i jejich vzájemnou příbuznost (stov. *corps, corps, corporant, corpulence, corpornel, corpuscule*),

jednak má odlišovat slova stejné znějící — homonyma, např. *corps* — *cor*, *ver* *cérr* — *vers* (předl.) — *verre* *sklo, sklenice* — *vert* *zelený*. Ově zásady mají usnadňovat čtenáři orientaci v textu a jeho rychlé a správné chápání. — Tyto zásady nejsou však v nynějším pravopise uplatněny důsledně, což působí potíže i vzádlaným Francouzům. Odtud jistě oprávněné volání po účelné reformě pravopisu, která by odstranila alespoň hlavní nedůslednosti. Nejnovější schválená doporučení z r. 1990 viz 459.

Pravopisná podoba francouzských hlásek

30 Samohlásky ústní (viz též 458)

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[i]	V přízv. i nepřízv. slabice	i î i y ay	ici, midi, fil, il priera [ilpriɛra] dîner, qu'il finit (konj.) naïf, égoïste, laïque style, lycée, allez-y pays [pɛ-i], abbaye [a-bɛ-i]
[i:]	V přízv. slabice před vysloveným [r, z, ž, v, vr]	i y	lire, crise, tige, olive, livre lyre
[e]	V otevřené slabice (zvukově)	é	été, préféré, fatigué(s)
	V koncové slabice před nýmým r nebo z	-er -ez	aller, boulanger, étranger allez, nez, assez, chez
	V koncové slabice před nýmým r + s	-ers	boulangers, étrangers, volontiers
	Ve tvarech mn. čísla členů, ukaz. a přívlast. zájmen a ve spojení <i>et</i>	e	les, des ces, mes, tes, ses et
	V přízv. slabice před nýmým d nebo ds	e	piéd, il s'assied, piédés, je m'assieds
	Ve slovesných tvarech končících na -ai	-ai	j'ai, j'aurai, je serai, j'allai, je tombai

Vyslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
	Výjimečně ve slovech (vlivem [i] nebo [e] v další slabice)	ay	pays [pe-i], paysage [pe-i-za-z], paysan [pe-i-za]
	Výjimečně u podst. a příd. jména s koncovým -ai	-ai	quai gai(e)
	Pozn. Zavřené [e] je vždy k rátké, protože nikdy nestojí ve slabice zvukově zavřené; tam je totiž vždy [e] otevřené. Viz 10.		
[e]	V přízv. slabice zavřené zvukově nebo jen graficky vyjma koncového němého [r, z, d]	e è è	bec, billet, c'est, respect [respel] forêt, prêt, prête, tête près, procès, j'achète
	Ve zvukově zavřené slabice přízvučně i nepřízvučně	e	il cherche, cherchons, reste, merci, lecteur, il cesse, ils jettent
	V nepřízvučně slabice zavřené graficky souhláskou r	e	on verrra, terrible, j'enverrai
	V graficky otevřené slabice	ei	reine, veime, peine
	Ve slabice zvukově otevřené zakončené nevyslovenou samohláskou nebo souhláskou	ai	mais, paix, fait, laid j'avais, que j'aie, je pale, je vais, mauvais
	Ve slabice zvukově zavřené	ai	laide, faite, aile traître, paraitre, maître
	V nepřízvučně slabice otevřené	ai	vraiment, maison, saison, laideur
	V koncové slabice podstatných jmen vyjma: quai [ke], gai (e)	-ai	balai, mai, essai

Vyslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[ej]	Před vyslovenou nebo němou samohláskou	ay	crayon, payons, je paye [pej], payant, je payerai [peje] payer [peje], j'ai payé [peje], payez [peje] apod.
	Ale: před [e] v další slabice se mění v zavřené [e]	ey	asseyez-vous, seyant(e)
[e:]	Ve zvukově zavřené přízvučně slabice zakončené ve vyslovnosti některou z dlouhých souhlásek [r, z, ž, v, vr] – bez ohledu na pravopis (tj. nezávisle na tom, zda jsou v pravopise na konci slova němé souhlásky či nikoli)	e è ei ai	mer, vert(s), verre(s), cher(s), je sers, je perds chère, mère, ils espèrent, thèse, il pése, siège, ils protègent, grève, je leve, chevre rève, tu rêves, trêve neige, beige, seize clair(e)(s), glaive, chaise(s)
	Pozn. 1. V nepřízvučných slabkách ztrácí samohlásky délku. Kromě toho, pokud následuje v další slabice [i], [e] nebo [u], uplňuje se harmonizace samohlásek – tj. otevřené [e] se stává zavřeným [e], např. rêver [reve], neiger [neže], éclairer [eclere], plaisir [plezi-ri], tête [teti] apod.		
	2. Písmeno é (s ostrým znaménkem) se čte jako otevřené [e], následuje-li slabika s němým e, např. crémère, sécheresse, j'espérerai apod., tedy [Kremi, sešres, žesperre], jezžo ve vyslovnosti stojí ve slabice zavřené.		
[a]	Ve všech postaveních s výjimkou těch, kde se v pečlivé vyslovnosti udržuje zadní [ɑ]	a à â	papa, sac, achat, la dame là, voilà nous allâmes, qu'il allât
	Výjimečně před dvojím m a před dvojím n	e	femme, évidemment [evídamä], fréquentment [frekamä] (a příslovce takto zakončená); solennel [solanel]
[a:]	V přízvučně slabice před vyslovenou koncovou dlouhovou souhláskou [r, z, ž, v, vr]	a	départ, cage, cave, il répare, ils voyagent, ils savent
	Pozn. V pečlivé vyslovnosti se před [z] a [vr] vyslovuje většíinou zadní [ɑ], které je v přízvučně slabice dlouhé, např. base [bɑ:z] – viz níže.		

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[a]	V otevřené slabice zakončené němým s	-as	pas, cas, bas, gras, repas
	Ve slabice otevřené zakončené němým t	-ât	mât <i>lodní stožár</i> , dégât
[ɑ:]	Ve zvukově zavřené slabice přízvukně některých slov končících na - alle(s) , - asse(s) , - assent , - asé , - a + souhl. + re nebo le	a	tenailles [tɑnɑ:ʒ] <i>kleště</i> , il bâille basse, grasse il(s) passe(nt), phrase, as [ɑ:s] hélas [elɑ:s], cadavre, Le Havre, diable
	V přízvukných i nepřízvukných slabikách psaných s lomeným znaménkem nad â	â	âne, pâte, théâtre, tâche, âme, mâle, pâle, jâche, grâce, plâtre, rougeâtre; pâture, jâcher, pâlier
[o]	V přízvukně slabice končící ve výslovnosti souhláskou jinou než [z] nebo [r, ž, v]	o	robe, porte, personne
	V nepřízvukně slabice	o	porter, donner, joli
	V koncové slabice většiny slov na - um	u	album, minimum, maximum, linoléum, ale: parfum [parf ^u]
	Vyjimečně v některých slovech – zejména v nepřízvukně slabice	au	Paul; manvais, restaurant, j'aurai(s), je saurai(s)
	Vyjimečně [o]	oo	alcool [alkol], alcoolique [alkolik] Ale zpravidla [oo]

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[o:]	V přízvukně slabice zakončené ve výslovnosti některou z dlouhých souhlásek [r, ž, v], nikoli však [z] – viz zavř. [o:]	o	port, loge, il innove, horloge, il interroge, Limoges. Ale: les Vosges [vo:ʒ]
[o]	V přízvukně zvukově otevřené slabice	o	styl ^o , trop, gros, mot
	V přízvukně zvukově otevřené slabice	ô	tôt, bientôt, allô
	V nepřízvukně otevřené slabice některých slov (zvláště je-li v další slabice zavřená hlásková)	ô	côté, à côté, côtier, ôter, hôtesse
	Ve zvukově otevřené slabice (přízvukně i nepřízvukně)	au	chaud, faux, il faut, aussi, auteur, hauteur, sauter, journaux, travaux
	Ve zvukově otevřené slabice (přízvukně i nepřízvukně)	eau	beau(x), bureau(x), beaucoup
[o:]	V přízvukně zvukově zavřené slabice zakončené [z]	o	rose, chose, il pose
	Pozn. V nepřízvukně slabice před [z] je [o] zavřené a zpravidla polodlouhé, např. poser [poz ^e], oser [oz ^e]; také v nepřízvukně slabice slov zakončených na - otion [osjô], např. notion <i>pojem</i> , motion <i>návrh</i> , lotion <i>pleťová voda</i> aj.		
	V přízvukně slabice zvukově zavřené souhláskou [m], [n], popř. jinou souhláskou	o	atome, axiome, zone, grosse (vůllem gros [grô]) Ale: tome [tom] <i>svazek</i>
	V přízvukně slabice zvukově zavřené	ô	hôte, côté, pôle, le nôtre, le vôtre, cône, la Saône [so:n]
	V přízvukně slabice zvukově zavřené kteroukoli souhláskou	au	chaude, faute, haute, fausse, chauve, cause, pause, aube, Paule

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[u]	Ve všech slabikách	ou	ou, tout, loup, doux, douce, joue, il jouera [žura], trouver
	V některých slovech	où où aou aoù oo ow u	où, d'où goû, goûter, dégoûlant, soûl [su], soûle [sul] psáno též saoul [su], saoule [sul] <i>opitý, opilý</i> aoùt [u(ò)] football [futbo:ʎ], tea-room [tiraun] clown [klun] pudding [puđiŋ]
[u:]	V přízvukové zvukové slabice končící dlouhovou souhl. [r, z, ž, v, vr]	ou	jour, toujours, lourd, court, blouse, douze, rouge, bouge, trouve, couvre, Louvre
	Ve všech slabikách	u	rue, il fut, utile, il saluera [salura]
	V některých slovech	û eu eû ü	il crû, qu'il fût, fûte, buche j'ai eu, j'eus qu'il eût, nous eûmes Saili
[ü:]	V přízvukové zvukové slabice končící dlouhovou souhl. [r, z, ž, v]	u	pur, j'accuse juge, Vésuve ils eurent [lizit:r], gageure [gažit:r]
	V přízvukové zvukové slabice končící dlouhovou souhl. [r, z, ž, v]	eu	peu, il peut, je peux, queue, nerveux, monsieur [masjò] vœu, œufs [ò], beaufs [bò]
[ò:]	V nepřízvukové slabice otevřené (vyjma před [r] v některých slovech – viz níže)	eu	pleuvait, deuxième, heureux, Europe [òrop], européen, Eurovision, pneumonie, jeudi

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[ò:]	V přízvukové slabice zvukové zavřené souhláskou [z] nebo [t], [tr]	eu	creuse, nerveuse, émeute [emò:t] <i>vzbouření</i> , neutre, feutre <i>plst</i> , <i>psací fix</i>
[a]	V nepřízvukové slabice graficky otevřené – viz též 9	e	demain, premier [premjè], revue, mercredi [mekredj], le chancelier [šašasjè] <i>kancléř</i>
	Výjimečně	ai	nous faisons [fazò], je faisais, nous faisons, vous faisez, ils faisaient, le faisan [fazä] monsieur [masjò]
		on	
[ò]	V přízvukové slabice zvukové zavřené jinou souhláskou než [z, t, tr, r, v]	eu	seul, neuf, meuble, peuple, feuille, aveugle, ils veulent
	V přízvukové slabice zvukové zavřené jinou souhláskou než [r, z, ž, v]	œ œu ue	œil [òj] œuf [òf], boeuf [bòf] accueil [akòj], orgueil [orgòj], je cueille [kòj]
	V nepřízvukové slabice	eu	seulement, neuvienne, feuilleter, il pleuvra
		œ	œillet [òje] <i>karafát</i>
		œu	manœuvrer, manœuvrable
		ue	cueillir, accueillant, orgueilleux
[ò:]	V přízvukové slabice zvukové zavřené souhláskou [r] nebo [v], [vr]	eu œu	peur, moteur, fleuve, ils peuvent cœur, sceur, œuvre, manœuvrer

Pozn. Digraf *œ* se píše jako jeden spojený znak bez mezery, a to i jako velké písmeno, např. *Œdipe* (*Oedipus*). – Otevřené krátké [ò] se vyslovuje též ve slovech anglického původu club [klòb], pub [pòb] a v citoslovci hum [òm]. – Pozor na rozdíly: jeune [žò:n] × jéune [žò:n].

31 Samohlásky nosové (Viz též 458)

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[ɛ]	Ve slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž popř. následuje jiná souhláska než n nebo m . (Písmeno m označující nosovou souhlásku stojí před b nebo p .)	in in yn im ym ain aim ein en em	vin, il vint, vingt, dessin, ingénieur, singulier qu'il y'ait, qu'il fût syndicat, synchronique impossible, imbécile symbolique, sympathique vain, demain, je crains faim, essaim <i>roi</i> , <i>houf</i> plein, peinture, j'atteins européen sempiternel <i>astavický</i>
	Výjimečně v příponě -éen Výjimečně ve slově:	ien uin oin oyen	bien, rien, viens, tens, italien sunter [s'ɛtɛ] <i>prozakovat</i> , <i>vilnout</i> loin, coin, point, lointain moyen, doyen [d'ɔjɛ] <i>děkan</i>
[ɛ:]	V přízvučné slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž následuje vyslovená souhláska	in im ain ein oin	dinde, cylindre, ils vinrent simple, timbre crainte, plainte peindre, peindre, attendre moudre, joindre
	Výjimečně před m	in	nous y'imes [v'ɛ:m], nous t'imes [t'ɛ:m]
[ɔ]	V graficky zavřené slabice zakončené písmenem n nebo m . Výjimečně též Konecové -um zní pravdělně [om]	un eun um	un, brun, lundi, emprunter à jeun <i>na lačno</i> parfum [part'ɔ] album [al'bom], minimum
	Pozn. V dnešní běžné pařížské výslovnosti nosová samohláska [ɔ] ztrácí zaokrouhlení rtů, a splývá tudíž s nosovou samohláskou [ɛ], takže např. slova brun a brin se vyslovují stejně: [brɛ]. Pouze v pečlivé výslovnosti se obě nosovky rozlišují. Neurč. člen un zní však často [ɔ] i v běžné mluvě.		

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[ɔ:]	V přízvučné slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž následuje vyslovená souhláska	un	il emprunte, ils empruntent
[a]	Ve slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž popř. následuje jiná souhláska než n nebo m	an am en em aen oen aon ean	maman, chant, quand, sans, danser, changer, demander ambulant <i>pořídný</i> , campagne lentement, patient, client temps, sembler, tremblement Caen [kɑ] paon [pɑ] <i>pač</i> , faon [fɑ] <i>kolouch</i> , faon [fɑ] <i>ovčák</i> Jean [žɑ], obligéant
[ã:]	V přízvučné slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž následuje vyslovená souhláska	an am en em	danse, confiance, obligation lampe, jambe, ample existence, fréquence, science exemple, il tremble, membre
[ɔ]	Ve slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž popř. následuje jiná souhláska než n nebo m	on om	bon, savon, pont, rond, long, monter, fondation nom [nɔ], plomb, computer, prompt
[ɔ:]	V přízvučné slabice graficky zavřené písmenem n nebo m , za nímž následuje vyslovená souhláska	on om	monde, conte, éponge, oncle bombe, sombre, comble, compte
	Pozn. K výjimkám z uvedených pravidel patří např. spěšmen [spɛšmɛn] <i>uzorek</i> ; emmener [ãm(ə)nɛ] <i>odvést</i> , <i>vzít s sebou</i> , agenda [ažɛda] <i>zápisník</i> , emmi [ãm'ɛ], ennuyer, enamurer [ãnarnurɛ], envoyer [ãnivrɛ]; immangeable [ãmãžab], immanquable [ãmákabl] <i>nerychnutelný</i> , benzine [bɛzi:n], appendice [apɛdis], examen [egzamɛ], pentagone [pɛtagon] aj.		

32 Polosouhlásky (Viz též 458)

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[j]	Na začátku slova před vyslovenou samohláskou	i y	hôte, hier [(j)ier], hiérarchie [jerarsi] yacht [jot], ya(c)k [jak], yaourt [ja-ur(t)], yard [jard], yoga [joga], y a-t-il [jati]
	Mezi vyslovenými samohláskami	i i y ill	pléiade aïeul payer, crayon, employer, voyons, essuyer, tuyau [ʔiʝo] <i>roure</i> aïlleurs, meilleur, cueillir, ceiller, bouillir, bouillon
	Po souhláске před vyslovenou samohláskou	i	piéd, lieu, vieux, milieu, nier, niée, quartier, atelier [atejje]
	V koncové vyslovené slabice po samohláске	-il -ille	travail, détail, accueil, pareil, œil, deuil taille, pareille, vieille, il travaille
[j]	Po skupině souhlásek, z nichž poslední je [r] nebo [l], následuje-li vyslovená samohláska	i ill	piier [prijje], prier [prijje], crier [krijje], nous répondrons [repodriʝo], vous vendrez briiler, brillant
	Po souhláске před vyslovenou samohláskou nebo nýmým e	ill	pillier [prijje], pillage, habiller, gaspiller <i>phyrat</i> , bille, fille, lentille

Pozn. 1. V některých slovech **ill** představuje ve výslovnosti [ij], např. bacille [basij], distiller [distijje], mille [mijl], péncilline, tranquille, ville, village, villa, villégiature aj.

2. Po polosouhláске [j], popř. [ij] může následovat jak úsmrň, tak nosová samohláska, např. rien [rijje], avion [aviʝo], science [sjã:s], brillant [brijã], client [klijã] aj.

Výslovnost	Postavení polosouhlásky	Pravopis	Příklady
[^h] [ʔ]	Předchází-li souhláska a následuje-li vyslovená samohláska	u	nuage [n ^h a:ʒ], tuer [t ^h je], actuel, continuer, nuit, puis, huit, ennui [ãn ^h], ennuyeux [ãn ^h ʝo], juin [ʒ ^h je], quinto [k ^h eto]
	Předchází-li souhláska + [r] nebo [l] a následuje-li vyslovená samohláska [i]	u	bruit, truite, fruit, pluie, fluide
[ʔi:]	V přízvukně slabice končící na [r, z, v, vr]	ui	cuire, fur, il puise, juive, suivre
[^h] [ʔ]	Na začátku slova nebo po souhláске před vyslovenou samohláskou	ou	oui [ʔi], onate [ʔat], ouest, douane, douanier, nouer, souhair [s ^h je], souhaïter [s ^h ete]
	Pozn. Předchází-li před spězkou ou skupina: souhláska + [r] nebo [l] a následuje-li vyslovená samohláska, nevyslovuje se polosouhláska [ʔi], nýbrž plná samohláska [u], např. trouver [tru- ^h je] <i>udělat dřív, provazít, cloquer</i> [klu- ^h je] <i>přibít, éblouir</i> [e-bl ^h i-ri] <i>oshrň</i> aj.		
[^h] [ʔ]	Ve slabice přízvukně i nepřívukně, oevřené i zavřené	oi oy oe oé oi	moi, mois, soie, soit, quoi, voix, emploi, soigner employer [ãpi ^h aje], soyez [s ^h aje] moelle [m ^h a] <i>morek</i> poêle boîte
[^h] [ʔ]	V přízvukně slabice zavřené dlouživou souhláskou [r, z, v, vr]	oi	noir, avoir, savoir, bourgeoisie, Française, framboise, ils doivent, poivre
[^h] [ʔ]	Ve zvukově oevřených slabkách zakončených graficky písmenem n , popř. další němou souhláskou	oin	loin, moins, point, peinture
[^h] [ʔ]	V přízvukně slabice zavřené kteroukoli vyslovenou souhláskou	oin	joindre [m ^h ẽ:dr], joindre, pointe [p ^h ẽ:ti] <i>špička, hrot</i>

33 Souhlásky (Viz též 458)

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
[p]	Na začátku slova nebo slabiky se vyslovuje	p	papa, pied, place, propre, pneumonie, psychologie
	Uvnitř slova na začátku nebo na konci slabiky se vyslovuje	p pp	couper, aplantir, après, lampe, accepter, septembre, symptôme appareil, apporter, appeler
	Pozn. Nevyslovuje se v některých slovech před souhláskou t, např. sept [set], septembre, compte, computer, dompter, baptême, prompt [prɔ̃], sculpter, exempt, exempter a v odvozeninách, dále před s, např. corps, temps, printemps aj.		
	Na konci slova jen vyjímčně	p	cap, cep <i>vinnyj keč</i> , hop, hep, stop, vamp [vã:p] <i>děmonická žena</i> , handicap [ãdikap]
[-]	Na konci slova je většinou němé	p	comp, drap, loup, camp, champ
[b]	Na začátku slova nebo slabiky se vyslovuje	b bb	bébé, bal, bijou, bleu, arbre, comble abbé, abbaye [abe-i] <i>opavští</i>
	Pozn. Před neznelou souhláskou v důsledku asimilace ztrácí souhláska [b] znělost a vyslovuje se [p], např. absolument [apsolòmã], observer, obtenir, abstrait, s'abstenir aj.		
	Na konci slov nerománského původu se vyslovuje	b	club, snob, Jacob, Job
[-]	Na konci slov románského původu, zejména po nosovce se nevyslovuje	b	plomb, aplomb, le Doubs (<i>jméno řeky</i>)
[t]	Na začátku slova nebo slabiky se vyslovuje	t th tt	toucher, tante, trois, tiens, acif, partie, été thé, théâtre, hypothétique attendre, patte, jette

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
	Ve slovech zakončených na -té	t	amitié [amiɛj], moitié [m'ɔɛj], pitié [pitjɛ] métier, volontiers, châtier <i>potrestat</i> nous châtions, nous imitions vous achetez, vous chantez
	-tiers(s)		
	-tions		
	-tétez		
	Pozn. Vyjímky: balbutier [balbútjɛ] <i>koktat, břeptat</i> ; initier [inɛjɛ] <i>zasvětit, obznanmit</i> . – Ale: question, chrétien aj. – viz pozn. na str. 64.		
	Na konci slova jen v některých slovech, zejména:	t	brut [brut], chut [šut], défilé [défisi], dor [dor], mat, mazout, net, pat, transit [trãziɛ], abrupt, ballast, cobalt, concept, lift, flirt [fɔrt], est [est], onest [est], toast [to:st], trust [tröst], Jésus-Christ [žezukrist(s)] compact, contact, exact [egzakt], též [egzã], intact, tact, tract, correct, direct, strict, district, distinct [disti:kt], též [distiɛ]
	Pozn. 1. Koncová skupina -ct je němá např.: aspect [aspɛ], respect [respɛ], succinct [súkse], suspect [suspɛ], instinct [ɛstɛ]. 2. Koncové -t se většinou vyslovuje ve slovech: but, fait, août [ut] nebo [u], soit [sɔã] <i>budíž</i> , sept, nuit. – Avšak: soit ... soit <i>jednak ... jedním</i> vždy [s'ɔã].		
[d]	Na začátku a uvnitř slova se vyslovuje	d dd	dire, aider, mode, admetre, cadre, répondre, joindre addition, additionner
[-]	Na konci slova je zpravidla němé (většně skupiny -ds)	d	nid, pied, chaud, laid, neud, il attend, il s'assied; j'attends; lourd, bord, nord; pieds
	Pozn. Vyjímčně v několika slovech se koncové -d vyslovuje: sud [súd], bled, stand [stã:d], raid [red] aj., jakož i v některých jménech vlastních: Alfred, Arnold, Léopold, Bagdad, le Cid, Madrid, Oxford, Groenland [groenlá:d] nebo [groenlá:d].		

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
[k]	Na začátku slabiky před a, o, u nebo před souhláskou	c	cacao, école, culture, cief, crayon, mercredi
	Na konci slabiky většině postavení na konci slova	cc	actuel, actif, bec, écheq, public accrocher, accourir, acclamer
	<p>Pozn. 1. Koncové -c je v některých slovech němč.: accroc, caoutchouc [kauču], escroc, estomac, porc, tabac; po nosové samohl.: blanc, franc, il vaine aj.</p> <p>2. Důležité vyslovuje [dō:k] na začátku věty a před samohláskou, např. <i>Donc vous partez ? C'est donc elle ! – jinak vždy [dō], např. Dites donc, c'est vrai ?</i></p>		
	Před souhláskou i samohláskou v četných odborných slovech řeckého původu, jakož i na konci několika slov většině jmen vlastních	ch	chlore, technique, synchronie, archaïque, archéologie, chaos, chaotique, choléra, chœur, écho, orchestre, orchidée, psychiatre, psychologue, psychanalyse; almanach [almana(k)], křach, Bach, Offenbach, Mních, Zurich, Saint-Roch
		ech	saccharine [sakarín]
	<p>Pozn. Spřežku ch vyslovujeme [š] ve slovech: architecte, architecture, archevêque [arševěk], psyché, psychique, bronchite, schéma [šéma], schématique [šematík] aj.</p>		
	Na začátku slova	k	kilo, kermesse, klaxon
	Uvnitř slova	k ck cqu	ski, kaki shocking [šokin] acquérir, acquitter, grecque
	Na konci slova	k ck	tank, kodak, Danemark Frank, Patrick, bifteck
		q	coq, cinq
	Ve všech postaveních	qu	qui, que, qualité, quotidien, inquiet, paquet, Aquitaine, antique, pratique, théorique

Výslovnost	Postavení samohlásky	Pravopis	Příklady
[ks]	Před e nebo i	cc	accepter, accès, accident
	Na začátku a uvnitř slova vyjma počátečního ex- před samohláskou	x	xylophone, fixer, axe, oxygène, taxi, maximum [maksimom], sexe, excuser, exprès, extrême
	Na konci slova jen vyjimečně	x	index [édexs], codex [kodexs]
	<p>Pozn. 1. Koncové -x je zpravidla němč., např. <i>deux, je veux, heureux, prix</i> aj.</p> <p>2. Počáteční ex- před ce, ci zní [ek], např. <i>excès [ekse], exciter</i> aj.</p> <p>3. Počáteční ex- před vyslovenou samohláskou zní [egz], např. <i>exemple, exercice, exiger, exil; též hexagone [egzagon], ale ex-allié [eksaljé].</i></p>		
[g]	Na začátku slabiky před a, o, u nebo před souhláskou	g gg	gant, bagage, gouter, aigu, gai, grand, dogmatique aggraver, agglomération
	Před e, i, y ve většině slov	gu	guerre, guêpe, guide, Guy [gí], vague, langue, distinguer
	<p>Pozn. Pouze v několika slovech se skupiny gne a gui vyslovují s polosouhláskou [ɲ], např. <i>anguer [arg^hé], aiguille [eg^hí], ambiguïté, linguistique</i> aj.; gna se v několika slovech vyslovuje [g^ha], např. <i>jaegar [žag^ha:rl], lingual, Guadeloupe</i> aj.</p>		
[-]	Na konci slova je zpravidla němč	g	joug, sang, poing, long, faubourg, Luxembourg, Cherbourg

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
[ʃ]	<p>Teměř ve všech postaveních</p> <p>f</p> <p>feu, fort, fatigué, fil, fromage, fatter, enfonceur, bref, actif, neuf, œuf, bœuf</p> <p>Pozn. V mn. čísle ve slovech œuf, bœuf je f němé.</p>	f	
[v]	<p>Na začátku a uprostřed slov většinou řeckého původu</p> <p>ff</p> <p>effet, effort, affaire</p> <p>ph</p> <p>philosophie, phare, phrase, asphalte, téléphone, Alphonse</p> <p>Pozn. V koncovém postavení se f většinou vyslovuje; výjimky: cief [klej], nef [ne:ri], cerf-volant [sɛrvolã], většinou též cerf [se:ri] <i>jelen</i>, popř. serf [se:ri] <i>ř</i> [serf] <i>nevolník</i>; pozor: chef [šef], chef-lieu [šefljø], ale: chef-d'œuvre [šedø:vr]. – O výslovnosti číslovky neuf viz 14.</p>	ff	
[s]	<p>Na začátku a uvnitř psané podoby slova</p> <p>v</p> <p>vive, avoir, vivre, rivière</p> <p>V cizích slovech na začátku</p> <p>w</p> <p>wagon [vagó], wagonnet, wolfram, Wagner [vagne:ri]</p> <p>Pozn. V některých slovech cizího původu zní w jako polosouhláská [ʷ], např. wallon [való], Wallonie, Washington, water-polo, week-end, sandwich [šãd'wãč], též [šãd'wãš], tramway [tram'vɛ] aj.</p>	v	
	<p>Na začátku slova vždy</p> <p>s</p> <p>salle, sept, si, souvent, système</p>	s	
	<p>Uvnitř slova před souhláskou</p> <p>s</p> <p>esprit, ausculteur, respect, distinguer, distributeur, réalisme, idéalisme</p>	s	
	<p>Po souhláске nebo mezi souhláskami</p> <p>s</p> <p>absent, observer, constant, obscur, transporter</p>	s	

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
	<p>Zdvojené s vždy</p> <p>ss</p> <p>assez, passer, laisser, classe</p>	ss	
	<p>Mezi samohláskami jen ve složených slovech, kde předcházející samohláská patří k první části slova</p> <p>s</p> <p>antisocial, asymétrique, contressens [kòtrəsã:s], entresol [ãtrəsól] <i>mezzanin</i>, vraisemblable [vrãsãblabl]</p> <p>Pozn. V předponách <i>dés-</i>, <i>més-</i>, <i>bis-</i>, <i>trans-</i> před vyslovenou samohláskou je [z], např. désaccord, désagréable, désarmer, désahibler, mésaventure, bisannuel, transaction, transistor aj. – kolísání je jen u zeměpisných slov, např. transocéanique.</p>	s	
	<p>Na konci slova je němé; jen výjimečně se vyslovuje např. v těchto slovech</p> <p>-s</p> <p>as, atlas, hélas, gratis, jadis, his nebo lys [lis] <i>hile</i>, mais, myosotis, oasis, tennis, vis, albatros [albatrø:s], cosmos [kosmø:s], autobus, blocus, omnibus, processus, prospectus, rébus, stimulus, terminus, virus</p> <p>Pozn. Na konci slova se vyslovuje [s] též v těchto případech: fils [fis], sylv, cassis [kasis] <i>černý rybíz</i>, bis [bis] <i>dvakrát</i>, opakovat (zvolání), ès(-)lettres, ès(-)sciences; tous [tus] – jako samostatné zájm.; plus [plis] ve významu <i>více</i>, plus (matem.), např. j'en ai plus <i>mám jich (toho) více</i>, laps [laps] <i>časový úsek</i> – laps de temps [lapsdãtã]; sens [sã:s] <i>smysl</i>, mars, méurs [mò:ri] nebo [mò:rs], ours [urs] aj.</p>	-s	
	<p>Před e, i, y</p> <p>c</p> <p>ceci, cent, cinq, cycle, cygne</p> <p>sc</p> <p>scène, sceptique, science</p>	c	
	<p>Před a, o, u</p> <p>ç</p> <p>façade, façon, reçu</p>	ç	

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
	Před i na konci slov zakončených na -te -tal, -tiaux -table -tier -tience -tient -tieux -tion -tiel -tien	t	démocratie, diplomatie, aristocratie, inertie, ineptie initial, initialux insatiable [sasjabl] <i>nenasynný</i> initier, balbutier patience patient, quotient [kosja] ambitieux, minutieux, superstitieux nation, action, objection confidentiel, différentiel égyptien, haïtien, helvétien
	Na konci a uvnitř několika číslovek	x	six, dix, dix-sept, soixante, soixante-six, soixante-dix-sept aj.
	Pozn. Písmeno x označuje též skupinu [ks] – viz hlásku [k], popř. [gz] – viz [g].		
[z]	Uvnitř slova mezi samohláskami včetně němého e , jakož i při vázání slov, též v předponách dés-, més-, bis-	s	poser, base, visser, cousin, désarmer, mésaventure, bisannuel, ils aiment, mes amis
	Viz též pozn. u souhlásky [s] vyše. – Srov. dix [dis] – dixième [dizjem], six – sixième.		
	Ve všech postaveních	z	zéro, zone, bronzer, douze, quinze, gaz, fez [fe:z], Suez [sɛ:z], Berlioz [ber-ijo:z], Mozart [moza:r]
	Pozn. Koncové -z je němé např. ve slovech: assez, chez, raz de marée, riz, jakož i ve slovesné koncovce -(i)ez , např. vous allez, vous parlez, vous voudriez.		

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
	Uvnitř mezi samohláskami u několika číslovek	x	deuxième, sixième, dixième, dix-huit, dix-neuf
	Pozn. Písmeno x označuje též skupinu [gz] – viz hlásku [g].		
[s]	Na začátku a uvnitř pravopisné podoby slova před samohláskou (včetně němého e)	ch	chat, chien, chercher, manche, achat, sachet, machine, chimie, chirurgie, Chypre
	Pozn. O výslovnosti přezky ch jako [k] viz tuto souhlásku.		
	V několika cizích slovech	sc sch sh	fascisme [fasism], fasciste [fasist] schah, schéma, schématique, schaps, kirsch short [šort], shérif, show [šo], shampooing [šãp've], finish
	Pozn. Spřežka sch užívaná v transliteraci cizích slov se vyslovuje [šš], což je blízké českému [č]: tchéque [ček].		
[z]	Ve všech postaveních před samohláskou	j	jamais, jeune, joli, je joue, rajouter, enjoliver, réjouir, ajouter, objection, objectif, Jean [žã], Jacques
	Před e, i, y ve všech postaveních	g	géologie, agir, âgé, âge, voyager, voyage, gymnastique, agenda [ažeda], pigeon [pžžo], nous nageons, je nageais, gageure [gažu:r] <i>sázka</i>
	Viz též pozn. u souhlásky [s] vyše. – Srov. dix [dis] – dixième [dizjem], six – sixième.		
[gž]	Zdvojené g před e se vyslovuje [gž]	gge	suggerer, suggestion [sügžes-tijo], suggestif [sügžestif]
	Pozn. V cizích slovech se zhruba zachovává původní výslovnost, např. gentleman [džetلمان], John [džon], jazz [dža:z], jazzman [džazman], jean(s) [džã(s)] aj.		
[j]	Vyslovuje se zpravidla ve všech postaveních	I II	Iac, lit, élève, lieu, lien, plâtre, salin, sel, fil, sable II aller, salle, folle, nouvelle

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
[–]	Nevyšlovuje se výjimečně v některých slovech na konci a uvnitř před souhláskou včetně slov zakončených na -ault , -ault	-l	fusil [fuzi], ouiti [uti], source [sursi], gentil [žati], cul [kil], cul-de-sac, pouls [pu], aulne [o:n], Arnauld, La Rochefoucauld, Renault [ranø]
	Pozn. O výslovnosti skupiny -ill viz polosouhlásku [j].		
[r]	Na začátku a uvnitř slova se zásadně vyšlovuje, zpravidla též na konci	r rr rh	rire, rare, finir, sûr, lourd, cours, court, hiver, amer terre, terrible, terreur rhume, rhum [rom], rhumatisme
	Pozn. 1. Po souhláске (zejména nezřídle) na konci slova ztrácí souhláska [r], podobně jako [j], znělost, např. quatre, litre, être; srov. simple, exemple aj. 2. Na konci slova se nevyšlovuje zejména v infinitivní koncovce -er , např. domer; u podst. a příd. jmen končících na -ier nebo -oyer , např. atelier, régulier, foyer; rovněž u jmen zakončených na -cher , -ger , např. boucher, danger, léger. — Ovšem jednoslabičná slova zachovávají [r], např. cher [še:r], fer, mer, hier, fier, tiers. — Némé r je ve slově monsieur [majsjø].		
[m]	Na začátku slova se vždy vyšlovuje	m	mère, midi, mal, mode, mon
	Uvnitř slova mezi samohláskami nebo po souhláске se vyšlovuje	m mm	dame, amour, admirer, atmosphère, armée, filmer homme, femme, évidement, constamment, grammair
	Před souhláskou n se většinou vyšlovuje	m	calomnie [kalomni], amnistie, automnal [otomnal], gymnastique, indemnité
	Pozn. Výjimky: condammer [kòdane], damner [dane], autonome [otom]. — Pozor: emmener [àmnej], emmagasiner [àmagažine], emménager [àmenež] apod.		
[–]	Před jinou souhláskou než n označuje pouze nosovou předcházející samohlásku	m	compte, comble, exemple

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
[–]	Před vyslovenou souhláskou jinou než n , jakož i na konci slova označuje pouze nosovou samohlásku, která předchází; rovněž je- ñ za ním na konci slova nemá souhlásku, oživená popř. vázáním	n	panser, penser, conter, bon, salon, pain, vin, vent, tant, comment, dent, sans, dans, fond, j'attends, certains éléments
	Pozn. Výjimky: spécimen [spesimen], lichen [liken], abdomen [abdomen] aj.; sportsman [sportsman], Beethoven [betoven], Bergson [bergsøn] aj. — Viz též souhlásku [m] výše. — Pozor: emni [àn ⁿ], emmyer [àn ⁿ ijé], emmyeux [àn ⁿ ijjø].		
[n]	Na začátku slova vzácně	gn	gnocchi [rokli], gnôle [fø:l]
	Uvnitř slova včetně koncového němého e	gn	signer, gagner, oignon [otjø], ligne, vigne, montagne, magnétophone, Montaigne [môteñ]
[n]	Na začátku slova, mezi samohláskami a po souhláске	n	nu, né, ni, non [no], ahné, final, venir, monotone, orner
	Zdvojené n se vyšlovuje nezdvajeně; zdvojení je možné jen s předponou in-	nn	sonner, donner, année, bonne, passionné, questionnaire, innocent, innombrable [in(n)òbrabl], inné [in(n)ej], innovation [in(n)ovastjø]
	Pozn. Vyslovuje se rovněž na konci těchto slov: train [trajn], macadam [makadajn], harem [aren] aj., jakož i ve slovech končících na -um : album [albo:m], rhum [rom], linoéum, maximum, minimum, post-scriptum, sanatorium, ultratum aj.		
[m]	Na konci slova po souhláске a před němým e se vyšlovuje	m	film, anachronisme, athlétisme, matérialisme, libéralisme
	V koncovém postavení označuje rovněž nosovost předcházející samohlásky	m	faim [fej], essaim [esé], nom [no], parfum [partø], Adam [ada]

Výslovnost	Postavení souhlásky	Pravopis	Příklady
	Pozn. Jako [ɛn] se vyslovuje ve slovech: diagnostic, prognose, stagnation, stagner, stagnant, magnat [magna] aj.		
[ɛ]	Pouze ve slovech anglického původu končících na -ing	-ing	shilling, parking, pressing, shocking, meeting [mitɛiŋ]

Pravopisná znaménka

ROZLIŠOVACÍ (DIAKRITICKÁ) ZNAMÉNKA

Ve francouzském pravopise jsou jimi u samohlásek jednak tzv. akcenty (accents), tj. ostré, tupé a lomené znaménko, jednak tzv. rozlučnick (tréma); u souhlásek se užívá pouze tzv. háčku pod písmenem ç (cédille [sɛdi]).

34 1. Ostré znaménko (accent aigu) se píše jen nad písmenem é a označuje zavřené [ɛ] ve výslovnosti; je vždy krátké, neboť se vyskytuje jen ve slabice otevřené (tj. končící ve výslovnosti samohláskou). Z hlediška pravopisu nutno rozlišovat:

- a) é v nepřizvučné slabice, např. *l'école, espérer, éclairer, écrire*;
- b) é v přizvučné (tj. koncové) slabice, kde stojí buď na konci slova nebo kde za ním následuje jedno nebo více písmen, která jsou ve výslovnosti němá, např. *le thé, les clés, l'arrivée, les idées, il crée, ils ont créé*.

Pozn. 1. Je-li slovo zakončeno v pravopise souhláskou d, f, r, z nebo skupinou ds, fs, rs, žádné znaménko nad e se nepíše, neboť tyto souhlásky samy o sobě již označují zavřenost samohlásky e, např. *lé(s) pied(s), la clef, les clés (nebo la clé, les clés), chanter, chantez, assez, le(s) boulanger(s)*.

2. V několika slovech se píše tradičně ostré znaménko v nepřizvučné slabice, po níž následuje slabika s nýmým e, např. *élever, l'élevage, l'événement, la crémerie, le médecin, la médecine, la sécheresse* aj., jakož i ve slovesných tvarech typu *l'espérerai(s), pensé-je, dussé-je*. Jde o nedůslednost, neboť toto é se vyslovuje jako otevřené [ɛ], tj. jako kdyby bylo označeno tupým znaménkem.

35 2. Tupé znaménko (accent grave) se píše nad písmeny e, a, u, přičemž:

- a) u písmene e označuje otevřené [ɛ], a to buď ve slabice pravopisně otevřené, je-li v další slabice němé e, např. *la mère, j'achète, j'achèterai(s), la règle, le métre, nebo ve zvukově otevřené slabice koncové před nýmým s, např. le progrès, le succès, très, près, après, dés* aj.;

- b) u písmene a nebo u označuje výslovnost, nýbrž slouží k pravopisnému odlišení některých homonym: à x il a, là x la (člen), çà (příslivce nebo citoslovce) proti ça (zájmeno), où (příslivce) proti ou (spojka); nad písmenem a se píše též ve slovech: *voilà, au-delà, en-deçà, voilà, déjà* (nikoli však ve slově *cela*).

36 3. Lomené znaménko (accent circonflexe) se může vyskytovat nad kteroukoli samohláskou vyjma y. Výslovnost však označuje jen:

- a) u písmene ê, kde znamená (podobně jako tupé znaménko) otevřenost samohlásky [ɛ], a to:

(1) ve slabice pravopisně otevřené, následuje-li slabika s nýmým e, např. *la tête, (il) arrête, extrême, extrêmement, le vêtement, être, la fenêtre* aj.;

(2) v koncové otevřené slabice zakončené v pravopise němou souhláskou či skupinou němých souhlásek, např. *la forêt, les intérêts, prêt(s)* aj.;

- b) u písmene ô, kde znamená zavřenost této samohlásky, např. *le côté, l'hôtel, ôter, tôt*, popřípadě i délku, jestliže jde o slabiku přizvučnou ukončenou ve výslovnosti souhláskou (v pravopise poslední slabika obsahuje němé e), např. *la côte, le(s) diplôme(s), le(s) nôtre(s), le(s) vôtre(s)* aj.;
- c) u písmene â označuje u některých slov ve velmi pečlivé výslovnosti zadopatrovost této samohlásky, např. *le mâ, [ma], le(s) dégât(s) [dégã], nebo i délku zadního [ã], jde-li o slabiku přizvučnou a zvukově zavřenou, např. l'âne [ã:n], la pâte [pa:t], le théâtre [tɛa:tr]: protože však v běžné výslovnosti vývoj směřuje ke splynutí zadního [ã] s předním (viz 3), panuje tu rozkolísanost; pouze délka samohlásky připomíná její původní zadopatrovost.*

Lomené znaménko nad písmeny i nebo ù viv na výslovnost nemá: *pile, le dîner, brûler, la flûte*. V několika případech (podobně jako tupé znaménko) slouží k pravopisnému odlišení homonym: *sûr(e) — sur; mûr(e), la mère — le mur; dû (devoir) — du (de + le); crû (croître) — cru (croire); que je crûsse (croître) — que je crusse (croire); je crûs, tu crûs, il crût, nous crûmes, vous crûtes, ils crûrent (croître) — je crus, tu crus, il crut, nous crûmes, vous crûtes, ils crurent (croire)*.

Také v samohláskových spříčkách *ai, ei, oi, ui* má jen grafickou funkci bez vztahu k dnešní výslovnosti: *la chaîne, le reître rejtar, zóladk, le goût, la boîte, l'histoire*. Pouze spříčka *éi* ve slově *le jeûne* [žö:n] *pâst* a *jeûner* [žö:ne] *positi se* označuje zavřenou samohlásku — na rozdíl od